

Vzájomné uznávanie postupov posudzovania zhody určených výrobkov

Pavol Ňuňuk

Zákon č. 264/1999 Z. z. o technických požiadavkách výrobky a o posudzovaní zhody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 436/2001 Z. z. (ďalej len „zákon“) vo svojich ustanoveniach rieši základné postupy posudzovania zhody určených výrobkov. Tieto postupy posudzovania zhody sa týkajú uvádzania určených výrobkov na trh alebo uvádzania do prevádzky, pričom ustanovujú, že podrobnosti o ich realizácii sú podrobne uvedené v príslušnom nariadení vlády Slovenskej republiky.

Pri tejto príležitosti treba znovu zdôrazniť fakt, že o tom, či je výrobok určený alebo nie, rozhoduje jeho výrobca alebo dovozca na základe určenia účelu jeho použitia. V praxi to znamená, že ak vyrobíme elektromotor a určíme, že účelom jeho použitia bude vystavovanie v múzeu, nejde o určený výrobok. Podnikateľ tak podľa účelu použitia určeného výrobku a na základe podrobností ustanovených v nariadení vlády Slovenskej republiky zistí, aký postup posudzovania zhody musí použiť, aby mal istotu, že výrobok, ktorý uvádza na trh alebo do prevádzky, spĺňa požiadavky bezpečného výrobku. Vo všeobecnosti určuje základnú charakteristiku bezpečného výrobku ustanovenie zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších predpisov v § 6a odsek 2: „Bezpečný výrobok je výrobok, ktorý za reálne predpokladateľných podmienok svojho používania nepredstavuje žiadne nebezpečenstvo ohrozenia života, zdravia alebo majetku alebo predstavuje len minimálne nebezpečenstvo, ktoré možno považovať za prípustné pri používaní výrobku pri zabezpečení vysokého stupňa ochrany života, zdravia a majetku spotrebiteľa.“ Ďalej v odseku 4 definuje podmienky bezpečnosti, pričom: „Za bezpečný výrobok sa považuje najmä výrobok, ktorý spĺňa požiadavky a) technického predpisu, alebo b) slovenských technických noriem, alebo spĺňa požiadavky správnej výrobnéj praxe v príslušnom výrobnom odvetví, ak pre výrobok nebol vydaný technický predpis podľa písmena a).“

V jednotlivých nariadeniach vlády Slovenskej republiky na určené výrobky podnikateľ zistí, že cca 90 % výrobkov môže uviesť na trh alebo do prevádzky na základe posúdenia zhody, ktoré vykoná sám [postup posudzovania zhody podľa § 12, ods. 3, písm. a)]. Účasť autorizovanej osoby na posúdení zhody je len pri určených výrobkoch, ktoré predstavujú zvýšené riziko ohrozenia zdravia, bezpečnosti, majetku osôb alebo životného prostredia.

Podnikateľ, ktorý dováža určený výrobok, môže realizovať jeho uvedenie na trh alebo uvedenie do prevádzky na základe niektorého zo spôsobov, ktoré sú upravené v § 33 zákona.

Spoločné ustanovenia v § 33, ods. 1 predovšetkým riešia možnosť uznávania zahraničných dokladov a značiek. Toto ustanovenie má dosť podstatný význam pre podnikateľa, ktorý pracuje s výrobkami zo zahraničia. Pred začatím svojej obchodnej aktivity by si mal preveriť aká je zmluvná základňa medzi Slovenskou republikou a štátom, z ktorého chce výrobky dovážať. Je to dôležité z toho dôvodu, že slovenskou značkou zhody môže byť podľa zákona aj zahraničná značka. Zahraničný doklad môže byť dokladom o zhode, protokolom o skúškach, certifikátom zhody, certifikátom zhody typu

alebo vyhlásením o zhode podľa zákona vtedy, ak to ustanovuje medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná. V praxi to teda znamená, že ak máme s príslušným štátom podpísanú medzinárodnú zmluvu o uznávaní dokumentov a výsledkov posudzovania zhody, podnikateľovi stačí zabezpečiť si príslušné doklady a na ich základe vystaviť vyhlásenie o zhode. Takúto zmluvu máme v súčasnej dobe napríklad s Českou republikou alebo Poľskom, ale tie sú viazané na výrobky z týchto štátov. Znamená to, že ak dovážané výrobky do týchto štátov sú tam uvádzané na trh, na základe skúšok nie je možné ich podľa tejto zmluvy uvádzať na trh v aj Slovenskej republike.

Osobitné postavenie v týchto zmluvách predstavuje „Protokol k Európskej dohode o pridružení. Tento dokument bol uzatvorený medzi európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Slovenskou republikou na druhej strane a týka sa posudzovania zhody a uznávania priemyselných výrobkov – PECA, ktorým sa podrobne budeme venovať v samostatnom oddieli.

Iným prípadom je, ak medzinárodná zmluva neexistuje. Vtedy úrad na základe vzájomnosti môže uznávať zahraničné dokumenty, ktoré osvedčujú posúdenie zhody, alebo zahraničnú značku ako slovenskú značku zhody podľa zákona. Môže uznávať aj podklady na posúdenie zhody, ak je zabezpečená úroveň oprávneného záujmu zodpovedajúca požiadavkám príslušných technických predpisov. Takýto postup je však možný len v prípade recipročného konania príslušného štátu. Je viac ako jasné, že väčšina štátov, Slovensko nevynímajúc, má záujem, aby si na svojom území zabezpečila posúdenie zhody vlastnými autorizovanými osobami. Je to tak vždy okrem prípadov, keď posúdenie zhody v zahraničí je zjavne finančne výhodnejšie. Takýto postup sa používa predovšetkým, ak štát nie je výrobcom, ale len dovozcom určených výrobkov.

Takéto uznávanie, ako i medzinárodné zmluvy, ktorými je Slovenská republika viazaná, oznamuje úrad vo Vestníku Úradu pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky, aby materiály boli prístupné širokej podnikateľskej verejnosti. Znamená to, že ak podnikateľ chce byť neustále v obraze a šetriť svoje prostriedky, mal by sledovať oznámenia vo Vestníku Úradu pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky.

Ak nastane situácia, že neexistuje medzinárodná zmluva alebo úrad nerozhodol o vzájomnom uznávaní podkladov na posúdenie zhody, pomôže podnikateľovi, ak autorizovaná osoba, ktorú si vybral na posúdenie zhody, je členom medzinárodnej organizácie. V rámci takejto medzinárodnej organizácie sú autorizované osoby povinné uznávať výsledky skúšok certifikátov, inšpekcií a iných úkonov vzťahujúcich sa na posúdenie zhody vykonaných autorizovanou osobou v zahraničí. Tento postup v konečnom dôsledku značne ušetrí prostriedky, nakoľko autorizovaná osoba doskúša len prípadné rozdiely oproti požiadavkám, ktoré platia v Slovenskej republike. V tomto prípade veľmi záleží na tom ako je postavená zmluva, ktorú podnikateľ podpísal s autorizovanou osobou. V zmluve treba presne vyšpecifikovať, ktoré doklady podnikateľ

predložil na posúdenie zhody autorizovanej osobe, ktoré z nich budú uznané a akým spôsobom sa to odrazí na konečnej sume, ktorú podnikateľ zaplatí. Presné vyšpecifikované podmienky v zmluve následne ušetria problémy pri uvádzaní určeného výrobku na trh alebo do prevádzky.

PECA

Protokol k Európskej dohode o pridružení uzatvorenej medzi európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Slovenskou republikou na druhej strane o posudzovaní zhody a uznávaní priemyselných výrobkov – PECA.

Cieľom PECA je uľahčiť signatárskym štátom odstraňovanie technických prekážok obchodu vo vzťahu k určeným výrobkom. To znamená preberanie rovnakých právnych predpisov platných v Európskej únii do právneho poriadku Slovenskej republiky. Pre slovenského podnikateľa to znamená, že jeho výrobok musí spĺňať rovnaké podmienky bez ohľadu na to, v ktorej krajine Európskej únie alebo doma ho uvádza na trh alebo do prevádzky.

PECA zabezpečuje vzájomné uznávanie určených výrobkov, ktorých zoznam je uvedený v jej prílohe o vzájomnom uznávaní priemyselných výrobkov, ktoré spĺňajú ich požiadavky a v súlade s právnym poriadkom sú uvádzané na trh v ktoromkoľvek zo štátov EÚ alebo na trh Slovenskej republiky.

Dohody o vzájomnom uznávaní, ktoré EÚ uzatvára s ostatnými krajinami vychádzajú z článku 133 Amsterdamskej zmluvy. Na rozdiel od dohôd uzatváraných s tretími krajinami, ktoré neašpirujú na členstvo v Európskej únii (USA, JAR, Japonsko, Austrália a Nový Zéland), dohody s krajinami uchádzajúcimi sa o členstvo v Európskej únii sú založené na rovnakej legislatíve. Princípy týchto dohôd sú obsiahnuté v Rezolúcii Rady ministrov EHS z 21. 12. 1989 a vychádzajú z Globálneho prístupu k posudzovaniu zhody a z Informácie Komisie EHS z 15. 6. 1989.

V súlade s uvedeným je cieľom PECA rozšíriť princípy voľného pohybu tovaru a vnútorného trhu Európskej únie na tie sektory, kde príslušná kandidátska krajina preukáže zosúladenie s *acquis* ešte pred samotným vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie. Nakoľko medzi Európskou úniou a krajinami Európskeho združenia voľného obchodu (Island, Lichtenštajnsko, Nórsko) je uzávanie zhody zabezpečené prostredníctvom takejto dohody, predpokladá sa, že paralelne by mali prebiehať rokovania aj s týmito krajinami v rámci Európskeho združenia voľného obchodu. Podobné rokovania sa v druhej fáze predpokladá viesť so Švajčiarskom, ktorého integrácia do európskeho hospodárskeho priestoru je daná na základe 8 zmlúv uzatvorených medzi Európskou úniou a Európskym združením voľného obchodu a tými tretími krajinami, kde má Európska únia uzatvorené podobné dohody.

Podpísanie PECA pre slovenského podnikateľa znamená, že sa jeho postavenie vo vzťahu k iným podnikateľom pôsobiacim na trhu Európskej únie zrovnoprávňuje. Platia na neho rovnaké podmienky či už z hľadiska použitých noriem alebo z hľadiska postupov posudzovania zhody.

Na to, aby bolo príslušné nariadenie vlády Slovenskej republiky uznané za ekvivalentné smernici nového prístupu, musí platiť vzťah:

Harmonizovaná STN = európska norma vyhlásená v Úradnom vestníku Európskej únie za harmonizovanú.

Znamená to mať v sústave STN zavedené európske harmonizované normy a normy, ktoré sú v európskych harmonizovaných normách citované. Zároveň treba zabezpečiť, aby sa v rovnakom čase ako sú nové harmonizované európske normy zverejnené v Úradnom vestníku Európskej únie spolu s uvedením smernice, ku ktorej sú harmonizované, zverejnil oznam vo Vestníku ÚNMS SR o tom, že príslušná STN preberajúca európsku harmonizovanú

normu je harmonizovaná s nariadením vlády Slovenskej republiky, ktoré implementuje zodpovedajúcu smernicu.

ES vyhlásenie o zhode = vyhlásenie o zhode v SR

Slovenská akreditácia sa prostredníctvom Slovenskej národnej akreditačnej služby (SNAS) stáva členom MLA, čo v podstate znamená:

Akreditácia SNAS = akreditácia UKAS = akreditácia SWEDAC

SNAS je signatárom multilaterálnych dohôd EA i globálnych dohôd pre oblasť kalibračných a skúšobných laboratórií (STN ISO 17025). SNAS vykonáva aj akreditáciu inšpekčných a certifikačných orgánov ako nezávislý a nestranný orgán. Plní tým základný predpoklad pre všetky ním vykonávané akreditácie, ktorý požaduje európska komisia pre infraštruktúru inštitucionálneho zabezpečenia.

PECA bola spočiatku rokováni postavená len pre určené výrobky s podmienkou uvedenia krajiny pôvodu. Vzhľadom na to, že zákon hovorí o ochrane oprávneného záujmu, rokovať bolo treba o vypustení tohto ustanovenia a namiesto krajiny pôvodu určiť za priority bezpečnosť výrobku, a nie krajinu pôvodu. Tento zámer sa podaril, takže v aktuálnom návrhu už nezáleží od toho, kde bol určený výrobok vyrobený, ale to, či je bezpečný.

V rámci účinnosti PECA sa nepripravujú na pôsobenie v Európskej únii len podnikatelia, ktorí uvádzajú určené výrobky na trh alebo do prevádzky, ale aj autorizované osoby. V sektorových prílohách dochádza zároveň k vzájomnej notifikácii autorizovaných osôb, ktoré sa tak tiež pripravujú na pôsobenie v konkurenčnom prostredí.

Predseda ÚNMS SR, RNDr. Dušan Podhorský, DrSc., podpísal na základe splnomocnenia prezidentom Slovenskej republiky dokument PECU 26. februára 2003. Potom už ďalšie kroky nasledovali kroky veľmi rýchlo slede za sebou. Dňa 9. apríla 2003 o PECE rokovala Národná rada Slovenskej republiky a počtom 127 za, 0 proti bol vydaný súhlas Národnej rady Slovenskej republiky na ratifikáciu uvedenej medzinárodnej zmluvy. Už pár dní po tomto akte o PECE rokovala aj Rada ministrov Európskej únie a s touto dohodou vyslovila súhlas. Dnes už je len otázkou výmena ratifikačných listín a pre Slovenskú republiku bude PECA účinná pre tieto sektory určených výrobkov:

1. Strojové zariadenia.
2. Osobné ochranné pomôcky.
3. Požiadavky na elektrické zariadenia používané v určitom rozsahu napätia.
4. Elektromagnetická kompatibilita.
5. Zariadenia a ochranné systémy určené na použitie v prostredí s nebezpečenstvom výbuchu.

Čo teda znamená účinnosť PECA pre slovenského podnikateľa? Predovšetkým skutočné zrovnoprávenie podmienok jeho prístupu na trh Európskej únie vrátane označovania určených výrobkov označením „CE“, resp. uznávanie tohto označenia pri uvádzaní dovezeného výrobku na území Slovenskej republiky. Avšak pozor, aby sme tento proces zase nezobrali len z jednej strany. Treba si uvedomiť aj plnú právnu zodpovednosť za prípadné škody spôsobené takýmto výrobkom.

Zaujímavé je i to, že spolu s PECA boli do Európskej únie notifikované slovenské autorizované osoby a stali sa z nich „notifikované osoby“ zatiaľ 8. Pre podnikateľov to znamená, že v členských štátoch Európskej únie budú certifikáty týchto notifikovaných osôb považované za rovnaké certifikáty, ako by ich vydala ktorákoľvek iná notifikovaná osoba členského štátu Európskej únie.

Zaujímavosťou PECA je i jej krátka životnosť. Platíť bude len do dátumu vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie – na základe podpísanej prístupovej zmluvy je týmto termínom 1. máj 2004. Zdanlivo ide o krátke obdobie jedného roka, navyše s obmedze-

ným počtom určených výrobkov. Myslíme si však, že obdobie jedného roka nie je až také zanedbateľné nehovoriac o skúsenostiach a celkovej príprave našich podnikateľov na podmienky, ktoré ich od 1. mája 2004 budú čakať vo všetkých skupinách určených výrobkov.

Platná legislatíva

Pre všetky skupiny určených výrobkov platí spoločne už citovaný zákon č. 264/1999 Z. z. o technických požiadavkách na výrobky a o posudzovaní zhody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 436/2001 Z. z.

Ďalej je to zákon č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 284/2002 Z. z. a zákon č. 95/2000 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 231/2002 Z. z.

Pre jednotlivé skupiny určených výrobkov platia následne tieto nariadenia vlády:

1. Strojové zariadenia

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 391/1999 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách na strojové zariadenia v znení nariadenia vlády č. 475/2000 Z. z. a nariadenia vlády č. 161/2002 Z. z.

2. Osobné ochranné pomôcky

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 29/2001 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody na osobné ochranné prostriedky v znení nariadenia vlády č. 323/2002 Z. z.

3. Požiadavky na elektrické zariadenia používané v určitom rozsahu napätia

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 392/1999 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody pre elektrické zariadenia, ktoré sa používajú v určitom rozsahu napätia v znení nariadenia vlády č. 149/2002 Z. z. a nariadenia vlády č. 303/2002 Z. z.

4. Elektromagnetická kompatibilita

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 394/1999 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách na výrobky z hľadiska elektromagnetickej kompatibility v znení nariadenia vlády č. 159/2002 Z. z. a nariadenia vlády č. 301/2002 Z. z.

5. Zariadenia a ochranné systémy určené na použitie v prostredí s nebezpečenstvom výbuchu

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 117/2001 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody zariadení a ochranných systémov určených na použitie v prostredí s nebezpečenstvom výbuchu v znení nariadenia vlády č. 296/2002 Z. z.

JUDr. Pavol Ňuňuk

vedúci služobného úradu

Ústav normalizácie, metrológie a skúšobníctva SR

34